

שמות פרק יז

(א) ויִסְעוּ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבַּר סִין לְמִסְעֵיהֶם עַל פִּי ה' וַיַּחֲנוּ בְּרִפְיֵידִים וְאִין מִיִּם לְשִׁתּוֹת הָעֵם :
(ב) וַיִּרְבּוּ הָעֵם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ תָנוּ לָנוּ מִיִּם וַיִּשְׁתָּה וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה מִה תִּרְיֹבוּן עַמְדֵי מִה תִּנְסוּן
אֶת ה' : (ג) וַיִּצְמָא שָׁם הָעֵם לַמַּיִם וַיִּלְלֵן הָעֵם עַל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה הֵעֲלִיתֶנוּ מִמִּצְרַיִם לְהַמִּית אֶתִּי
וְאֶת בְּנֵי וְאֶת מִקְנֵי בְצִמָּא : (ד) וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל ה' לֵאמֹר מִה אֲעֲשֶׂה לָּעֵם הַזֶּה עוֹד מֵעַט וּסְקֵלְנִי : (ה)
וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲבֹר לִפְנֵי הָעֵם וְקַח אֶתְךָ מִזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִטָּן אֲשֶׁר הִכִּיתָ בוֹ אֶת הַיָּאֵר קַח בְּיָדְךָ
וְהִלַּכְתָּ : (ו) הִנְנִי עֹמֵד לִפְנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוּר בְּחֶרֶב וְהִכִּיתָ בַּצּוּר וַיִּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וְשָׁתָה הָעֵם וַיַּעַשׂ כֵּן
מֹשֶׁה לְעֵינֵי זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל : (ז) וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם מִסֵּה וּמְרִיבָה עַל רִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל נִסְתֵּם אֶת ה'
לֵאמֹר הִישׁ ה' בְּקִרְבֵּנוּ אִם אֵין :

רש"י (שם)

(ו) והכית כלור - על הצור לא נאמר אלא בצור, מכאן שהמטה היה של מין דבר חזק ושמו סנפרינון והצור נבקע מפניו :

במדבר פרק כ

(ו) וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הַקְּהָל אֶל פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמַעוּ נָא הַמּוֹרִים הַמֵּן הַסֵּלַע הַזֶּה
נוֹצֵיא לָכֶם מַיִם : (יא) וַיִּרְסוּ מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ וַיַּךְ אֶת הַסֵּלַע בְּמִטְּהוֹ פְּעָמָיִם וַיִּצְאוּ מִיִּם רַבִּים וַתִּשְׁתַּף
הָעֵדָה וּבְעֵירָם : (יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן עַן לֹא הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תֵבִיאוּ אֶת הַקְּהָל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם : (יג) הִמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר רָבוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וַיִּקְדַּשׁ בָּם :

רש"י (שם)

(י) המן הסלע הזה נוליא - לפי שלא היו מכירין אותו, לפי שהלך הסלע וישב לו בין הסלעים, כשנסתלק הבאר, והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים, לכך אמר להם המורים סרבנים, לשון יוני שוטים, מורים את מוריהם, המן הסלע הזה שלא נצטוינו עליו נוציא לכם מים : (יב) להקדישני - שאילו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום, קל וחומר אנו :

במדבר פרק כב

(לא) וַיִּגַּל ה' אֶת עֵינֵי בַלְעָם וַיִּרְא אֶת
מִלְאָךְ ה' נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וְחֹרְבוֹ שְׁלֹפָה בְּיָדוֹ
וַיִּקְדַּ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לְאַפְיוֹ : (לב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו
מִלְאָךְ ה' עַל מָה הִכִּיתָ אֶת אֶתְנַךְ זֶה
שְׁלוֹשׁ רְגָלִים הִנֵּה אֲנִכִּי יִצְאֵתִי לְשֹׁטֵן כִּי
זָרַט הַדֶּרֶךְ לְנֹגְדֵי : (לג) וַתִּרְאַנִי הָאֲתוֹן
וַתִּטַּ לִּפְנֵי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים אוֹלֵי נִטְתָּה
מִפְּנֵי כִי עֵתָה גַם אֶתְכָּה הֶרְגַתִּי וְאוֹתָהּ
הַחַיִּיתִי : (לד) וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל מִלְאָךְ ה'
חֲטָאתִי כִי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אֶתָּה נֹצֵב
לְקִרְאתִי בְּדֶרֶךְ וְעֵתָה אִם רַע בְּעֵינֶיךָ
אֲשׁוּבָה לִּי : (לה) וַיֹּאמֶר מִלְאָךְ ה' אֶל
בַּלְעָם יָדְךָ עִם הָאֲנָשִׁים וְאַפְסֵ אֶת הַדָּבָר
אֲשֶׁר אָדַבְר אֵלֶיךָ אֶתוֹ תִּדְבַר וַיִּלְךְ בַּלְעָם
עִם שְׂרֵי בָלָק : (לו) וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא
בַּלְעָם וַיִּצְא לְקִרְאתוֹ אֶל עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר
עַל גְּבוּל אֲרָנֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל :

Rembrandt, *The Ass of Balaam Talking before the Angel* (1626), Oil on panel.
Musée Cognacq-Jay, Paris

שם משמואל (לפ' חקת)

הקשו המפרשים אחר שכוונת השי"ת היתה לדבר אל הסלע למה אמר קח את המטה. ונראה דהנה מה שבפעם הראשונה הי' צריך להכאה ובפעם השני' הי' די בדיבור לבד, כבר כתבנו בשם כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שהי' דינו כמו ת"ק שנשאר בו עוד רושם מהפעם הראשונה ולא הי' צריך עוד הכאה. והנה כ"ז באם הי' אותו הסלע בעצמו שבפעם הראשונה אבל אם הי' סלע אחר בודאי הי' צריך ג"כ הכאה כמו בפעם הראשונה. ולפי הנחה זו יבואר הכל על נכון, וח"ו לא טעה מרע"ה בנבואתו, ועי' רמב"ן (פ' קרח) בפסוק הבדלו וז"ל וחלילה שלא יבין משה נבואתו ויטעה בה. אך י"ל כי מה שצוהו לקחת המטה, היינו באם יהי' סלע אחר, כי השי"ת ידע שיאמרו אליו אח"כ בני"י מה לי סלע זה מה לי סלע אחר וע"כ נאמר ודברתם אל "הסלע" בה"א הידיעה שהוא אותו הסלע שהי' מכבר ולזה די דיבור לבד. ובאמת כי רצון מרע"ה הי' דייקא לאותו הסלע שיהי' די בדיבור וכמ"ש בזוה"ק הטעם, אך כאשר הלך וישב לו בין הסלעים ולא היו מכירין אותו ומרע"ה הי' מחפש אחריו והם הכעיסוהו ואמרו אליו מה לי סלע זה מה לי סלע אחר ואמר שמעו נא המורים כפרש"י משבא לכלל כעס בא לכלל טעות, היינו שטעה ולא הכיר אותו הסלע ונזדמן לו אותו הסלע והוא טעה וסבר שהוא סלע אחר והכהו, אבל לא שטעה בנבואתו ח"ו. והבן היטב:

משך חכמה (במדבר כב, כ-כב)

הקדמונים נתפלאו על נס פתיחת פי האתון, מה תועליות היה בנס גדול כזה שנראה רק לעיני שרי בלק. ועיין ראב"ע. והנראה, כי מה שחש השי"ת שלא יקלל בלעם – האם עקימת שפתיו הוה מעשה, אם הוא יתברך יברך, מה לנו כי יקלל! והתירוץ האמיתי לדעתי, כי רצה השם להטיל אימתם של ישראל על כל מלכי הגויים, אשר לא יבואו לעורר קרב ברבבות אלפי ישראל. לכן בבלעם שהוא היה נכבד בכל הגויים ומלכותם, והיו שואלים פיו, ואחרי עצתו לא שינו, אם איש כמוהו יחזה נשגבות ממעלתם של ישראל, הלא לא יקום רוח באיש, ויהממו כל הגויים מפחדם ושאתם, וכאשר היה כן כאשר אמרה רחב. ויתכן כי כוונה לזה (יהושע ב, ט) "וכי נפלה אימתכם עלינו וכו' כי שמענו וכו' ואשר עשיתם וכו' ונשמע וימס לבבנו", שהוא מפני "ששמענו את אשר עשיתם", "ונשמע" – מפי בלעם את אשר עוד תעשו לכל הגויים - לכן "וימס לבבנו". שאף שהיו אז דבוקים בשם יתברך, בכל זאת לא רצה השם שיערכו קרב, שהשטן מקטרג (בשעת סכנה – ירושלמי שבת ב, ועוד). וכמו שמצאנו בעמלק (במדבר כא, א), ובעי (יהושע ה). ועוד פן יפלו הנלחמים מבטחונם ויכשלו באמת. וזה היה עצה עמוקה מחכמת הבורא יתברך להפיל אימה על הגויים בדברי נביאם בלעם הקוסם. ולכן חשש השם פן יאמרו העמים כי בני ישראל שיחדו מכספם הון רב לבלעם כי יאמר עליהם חזיונות כאלה למען יפחדו מהם כל הגויים, ובאמת בדה זה מלבו והכסף יענה מפיו. לכן הראה השי"ת פליאה עצומה עניין האתון לפני כל שרי בלק רבים ונכבדים מאוד, ענין יוצא מגבול הטבעי, להראות כי השם או מלאך השם מדבר עם פיו, ומה שהוא אומר בדבר השי"ת, ויביא מזה תועליות הנרצה כמו שבארנו, והבן. וזה שאמרו בסוף (יהושע ב, יד) "ואם תגידי וכו'", והיינו הוא דבר זה שהטמינו ופחדו שלא יודע לאיש, שבזה יחזור רוחם, שרואים שמתפחדים מהם.

Rabbi Brovender's Parsha Shiur is sponsored by
Dr. Bernard & Robin Cohen, Milwaukee

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts,
or to sign-up to receive sources in advance.